

ความสำเร็จในการแก้ปัญหาหนี้ในระบบของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปราม การฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ตำรวจภูธรภาค 4*

Success in Resolving Informal Debt Problems of the 4 District Center for the Prevention and Suppression of Property Fraud

¹ศรุต ท่าเลดี และศิวัช ศรีโกคางกุล

¹Sarut Tumladee and Siwach Sripokangkul

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

College of Local Administration, Khon Kaen University, Thailand.

¹Corresponding Author. Email: Tumladee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ตำรวจภูธรภาค 4 และ 2) เพื่อทราบปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาในกระบวนการจัดการหนี้ในระบบของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ตำรวจภูธรภาค 4 โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัย 3 วิธี คือ 1) การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การสัมภาษณ์ และ 3) การสังเกต และเก็บข้อมูลโดยการจดบันทึก ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยวิธีเฉพาะเจาะจงในการศึกษา โดยสามารถจำแนกออกเป็น 1. ผู้บังคับบัญชา หรือข้าราชการฝ่ายบริหาร จำนวน 1 คน และ 2. กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 23 คน รวม 24 คน

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน คือ 1) ขั้นตอนการรับแจ้งความร้องทุกข์ 2) กระบวนการสืบสวนหาข้อมูลในการทำรายงานสืบสวน 3) การสืบสวนทรัพย์สินของกลุ่มนายทุน เพื่อยึดหรืออายัด 4) จัดทำโครงข่ายความเชื่อมโยงของบุคคลในครอบครัวผู้ต้องหา รวมถึงจัดทำความเชื่อมโยงในการใช้โทรศัพท์ ในระบบ I2 (ไอทู) 5) การสืบสวนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ และ 6) ขั้นตอนการเจรจาไกล่เกลี่ย ทั้งนี้ ปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาหลักผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็นด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ ด้านการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและการทำรายงานการสืบสวน ด้านแนวทางการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทางคดี และด้านกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยและการคืนโฉนดที่ดิน

คำสำคัญ: หนี้ในระบบ; ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน; ตำรวจภูธรภาค 4

* Received March 11, 2020; Revised May 11, 2020; Accepted June 12, 2020

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the operations of the Anti-Fraud Operations Center of the Provincial Police Region 4, and 2) to find out the problems and solutions in the informal debt management process of the Public Sector 4 Anti-Fraud Prevention Operations by the study method. Three research methods as follows; 1) a study method with research paper 2) interviewing method and 3) observation method. There were sample population of 24 people in this study.

The results of research were found that the operational procedures of the Center for Corruption Prevention and Corruption Operations to be 1) the process for receiving grievance notifications 2) the process of searching for information in making an investigation report 3) investigating the property of the capitalist group to seize or attach 4) establish a network of connection among the family of the accused, including establishing links for telephone use in the I2 system, 5) investigations from the local police, and 6) negotiation procedures. About problems and solutions, the researcher divided them into 3 different areas; (1) investigation, evidence collection and investigation report, (2) investigation guidelines, collecting evidence and (3) returning the title deeds.

Keywords: Informal debt; Center for the Prevention and Suppression of Property Fraud by the People; Provincial Police Region 4

บทนำ

หนี้ในระบบเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากปัญหาความยากจน และเกิดจากการที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินในระบบสถาบันการเงินได้ สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหานี้หนี้ในระบบอาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น เศรษฐกิจที่ประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ ลักษณะนิสัยของลูกหนี้ในการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยไม่เหมาะสมกับฐานะของตน สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นวัตถุนิยมมากยิ่งขึ้น การไม่สามารถกู้ยืมเงินในระบบสถาบันการเงินได้ และการขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนทางการเงิน ดังนั้นบรรดาบุคคลที่มีเงินทุนจึงอาศัยช่องทางเหล่านี้ในการประกอบธุรกิจให้กู้ยืมเงินแก่ประชาชน โดยอาศัยความได้เปรียบและมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เหนือกว่าเอารัดเอาเปรียบในการให้กู้ยืมเงินแก่ลูกหนี้ โดยเฉพาะการเรียกดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ การแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบเป็นเรื่องที่รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยพยายามแก้ไขมาโดยตลอด ซึ่งในยุคสมัยรัฐบาลชุดปัจจุบันได้พยายามวางแผนทางในการแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบ โดยมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มโทษทางอาญาแก่ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละ 15 ต่อปีและเสนอชุดความคิด ชุดรูปแบบการดำเนินการแก้หนี้ในระบบ โดยกำหนดให้เจ้าหนี้ปล่อยสินเชื่อ

ฉุกเฉินเพื่อรายย่อย หรือ Pico Finance คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 36 ต่อปี ตลอดจนกระทรวงยุติธรรมก็ได้เสนอแก้ไขร่างพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 เพื่อเพิ่มโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ (Jindawat, 2016) สอดคล้องกับ Monataraphadung (2019) ที่กล่าวว่าหนี้ครัวเรือนมีส่วนและมูลค่าสูงขึ้นเป็นอย่างมากในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมา จากปี 2550 ร้อยละ 51.7 ปี 2561 เพิ่มขึ้นร้อยละ 78.6 ของ GDP

มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีพฤติกรรมให้ประชาชนกู้ยืมเงินโดยผิดกฎหมายโดยเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด และมีการทำสัญญาเอารัดเอาเปรียบ ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเป็นจำนวนมาก รวมถึงการทำสัญญาในลักษณะอื่นใดที่เป็นการกระทำความผิด ซึ่งอาจจะกระทำในลักษณะเป็นกระบวนการหรือกลุ่มบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม สถานีตำรวจหลายแห่งได้รับข้อมูลร้องเรียนจากประชาชนในลักษณะที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น (Center for the Prevention and Suppression of Property Fraud by the People, 2018) เช่นเดียวกับ Phanchai (2015) ที่กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหานี้ขึ้นในระบบไว้คือ ปัญหาจากเศรษฐกิจ เกิดจากพฤติกรรมของผู้กู้ และเกิดจากการขาดคุณสมบัติในการกู้หนี้ในระบบ และ Michart (2013) ที่แสดงทัศนะถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้ในระบบ คือ ปัจจัยเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจสังคม ระบบการให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน ปัจจัยระดับปัจเจกบุคคล และเหตุฉุกเฉิน

ปัญหานี้ขึ้นระบบเกิดขึ้นทั่วประเทศไทย ทำให้ภาครัฐหาวิธีแก้ไขเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องในหลายวิธี โดยรัฐมองว่าการทำให้คนไทยเข้าถึงสินเชื่อในระบบเป็นเรื่องสำคัญเลยออกแนวทางใหม่ เพิ่มใบอนุญาตให้คนอยากปล่อยกู้ถูกกฎหมาย ปล่อยสินเชื่อแบบใหม่ๆ จะเห็นในระยะ 1-2 ปีนี้ เช่น สินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัด ภายใต้การกำกับ (สินเชื่อพิโกไฟแนนซ์) พิกอพัส นาโนไฟแนนซ์ ทั้งนี้ จุดเด่นของสินเชื่อเหล่านี้ คือ เปิดโอกาสให้คนที่อยากให้สินเชื่อ เจ้าหนี้ที่อยู่นอกระบบทั้งหลายเข้ามาอยู่ในระบบอย่างถูกต้อง ทำให้รัฐควบคุมได้ง่ายขึ้น ประชาชนเข้าถึงสินเชื่อ กระบวนการตามหนี้ที่ดียิ่งขึ้น แต่ประชาชนยังมองว่ามีข้อเสียใหญ่ คือ อัตราดอกเบี้ยที่ค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อประเภทอื่น ๆ ที่อยู่ในระบบ เช่น พิกอฟแนนซ์ ให้ผู้ประกอบการคิดดอกเบี้ยรวมค่าอื่นๆ ไม่เกิน 28 และ 36% ต่อปี ในขณะที่สินเชื่อที่ไม่มีหลักประกันที่มีอยู่ปัจจุบัน เช่น สินเชื่อบัตรเครดิตดอกเบี้ยไม่เกิน 18% ต่อปี สินเชื่อส่วนบุคคล (PLoan) อัตราดอกเบี้ยไม่เกิน 28% ต่อปี (Sanguanprasit, 2019) เช่นเดียวกับ GNews (2020) ที่รายงานไว้ว่า สำนักงานเศรษฐกิจการคลังเปิดเผยสถิติผู้สนใจยื่นคำขออนุญาตประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดในเดือนพฤศจิกายน 2562 ยังคงมีจำนวนภายใต้การกำกับ (สินเชื่อพิโกไฟแนนซ์) เข้ามาอย่างต่อเนื่อง ทั้งประเภทพิโกไฟแนนซ์ และประเภทพิกอพัส

จากข้อมูลบางส่วนข้างต้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหานี้ขึ้นระบบอย่างบูรณาการและยั่งยืน และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการประชุมคณะทำงานไปเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2560 เพื่อกำหนดกรอบแนวทางการขับเคลื่อนเรื่องนี้ โดยให้ทุกหน่วยจัดทำข้อมูลเป้าหมายประวัติ พฤติการณ์บุคคล กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคล ที่เป็นนายทุนปล่อยเงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด หรือการติดตามทวงหนี้โดยมีพฤติกรรมข่มขู่ ประทุษร้าย/ใช้ความรุนแรง รวบรวมเป็นสำนวน

สืบสวน กำหนดเป้าหมายยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายค้น เข้าทำการตรวจค้นตามอำนาจหน้าที่ กรณีพบพยานหลักฐานการกระทำความผิด ให้ยื่นคำร้องขออนุมัติศาลออกหมายจับ และติดตามจับกุมตัวมาดำเนินคดี รวมทั้งสืบสวน ขยายผล ดำเนินคดีกับนายทุน ผู้อยู่เบื้องหลัง เครือข่าย ขบวนการ โดยใช้มาตรการทางกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ที่มีพฤติการณ์เข้าข่ายปล่อยเงินกู้นอกระบบได้รับทราบ และเข้ามาประกอบธุรกิจสินเชื่อพีโกไฟแนนซ์ ให้ถูกต้องตามกฎหมายตามนโยบายรัฐบาล นอกจากนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตำรวจทั่วประเทศ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีความเข้มข้นจริงจัง และเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและแก้ไขปัญหาของประชาชนที่ถูกนายทุนหนี้นอกระบบที่ จึงต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยการจัดตั้ง “ศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์การกู้ยืมเงินโดยสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ตำรวจภูธรภาค 4” โดยเรียกว่า “ศรทส.ภ.4” เพื่อให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย พร้อมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อัยการคุ้มครองสิทธิฯ, เจ้าพนักงานที่ดิน, ศูนย์ดำรงธรรม, กรมสอบสวนคดีพิเศษ, ยุติธรรมจังหวัด และเจ้าหน้าที่ทหาร ในการจัดระบบในการเจรจาไกล่เกลี่ยประนีประนอมหนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งกับเจ้าหนี้และลูกหนี้ ซึ่งนำร่องในการดำเนินการในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน เช่น จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี เป็นต้น ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ตำรวจภูธรภาค 4” หรือเรียกว่า “ศปฉ.ภ.4” (Center for the Prevention and Suppression of Property Fraud by the People, 2018)

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการปราบปรามกลุ่มนายทุนที่มีพฤติกรรมปล่อยเงินกู้ให้แก่ประชาชนโดยเรียกดอกเบี้ยสูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด หรือมีการทำสัญญาขายฝาก สัญญาขาย ในลักษณะอำพรางการกู้ยืมซึ่งการกู้ยืมผู้กู้ยืมจะต้องนำอสังหาริมทรัพย์มาทำสัญญาจำนองหรือทำสัญญาขายฝากโดยมีการระบุในสัญญาจำนองหรือสัญญาขายฝากเป็นเงินจำนวนที่สูงกว่าเงินที่ได้รับจริงหลายเท่า และยังมีการหักค่าดำเนินการและหักดอกเบี้ยล่วงหน้า อันถือได้ว่าเป็นการทำสัญญาเอาเปรียบประชาชนผู้กู้ยืม บางรายต้องสูญเสียที่ดินไม่มีที่อยู่อาศัยไม่มีที่ดินจะทำกินอันเกิดจากการกระทำของนายทุนที่เอาเปรียบประชาชนโดยอาศัยช่องว่างของกฎหมาย หรือความไม่รู้กฎหมายของประชาชนผู้กู้ยืมนั้น ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ตำรวจภูธรภาค 4 เป็นหน่วยงานได้รับการร้องเรียนจากชาวบ้านกลุ่มผู้เสียหายที่เดือดร้อนจากการกู้ยืมเงินนอกระบบกับกลุ่มนายทุนเงินกู้นอกระบบในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยมีการนำสืบตามกระบวนการเพื่อให้ทราบถึงพฤติการณ์คล้ายกันคือ ปล่อยเงินกู้ให้แก่ประชาชนโดยผิดกฎหมาย โดยทำสัญญาที่เป็นการเอาเปรียบและไม่เป็นธรรม อีกทั้งยังมีการเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด รวมถึงใช้ข้อกฎหมายในการฟ้องร้อง ยึดโฉนดที่ดิน และฟ้องขับไล่ประชาชน ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ไม่มีที่ดินทำกิน และไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีการดำเนินการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานดำเนินการไปในคราวเดียวกัน ซึ่งข้อมูลจากการสืบสวนสามารถนำไปสู่การดำเนินการภายใต้ยุทธการ “ชุดรากถอนโคนอาชญากรรม ทำบ้านเมืองน่าอยู่” ซึ่งได้ปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการปิดล้อมตรวจค้นนายทุนเงินกู้นอกระบบที่เอาเปรียบประชาชนใน

พื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยผลการปฏิบัติได้ตรวจค้นจับกุมผู้ต้องหาที่เป็นนายทุนเงินกู้ยืมในระบบได้หลายราย รวมถึงสามารถยึดเอกสารการกู้ยืมเงิน และเอกสารเกี่ยวข้องกับสัญญา รวมถึงเอกสารโฉนดที่ดินของผู้เสียหาย ได้เป็นจำนวนมาก (Center for the Prevention and Suppression of Property Fraud by the People, 2018)

ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงความเป็นมาของปัญหานี้ในระบบ กระบวนการและแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ในระบบโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติและศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ตำรวจภูธรภาค 4 ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการจัดการปัญหานี้ในระบบได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับแนวทางที่รัฐบาลกำหนดไว้ และเมื่อได้องค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาปัญหานี้ในระบบนี้แล้วก็สามารถนำไปสู่การวางแผนการแก้ไขปัญหาปัญหานี้ในระบบในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย ได้อย่างยั่งยืนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ตำรวจภูธรภาค 4
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ตำรวจภูธรภาค 4

วิธีดำเนินการวิจัย

ในส่วนนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาวิจัย 3 วิธี คือ 1) วิธีการศึกษาเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ 2) วิธีการสัมภาษณ์ และ 3) วิธีการสังเกต ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยวิธีเฉพาะเจาะจง ในการศึกษา โดยสามารถจำแนกออกเป็น 1. ผู้บังคับบัญชา หรือข้าราชการฝ่ายบริหาร จำนวน 1 คน และ 2. กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 23 คน รวม 24 คน ทั้งนี้ เหตุผลที่ผู้วิจัยมุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการที่ปฏิบัติงานนั้น เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ถือเป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ที่รับรู้วิธีการดำเนินงาน ประเด็นปัญหาและอุปสรรคเป็นอย่างดี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่อาศัยวิธีการวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก ตลอดจนการสังเกตเพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา จึงประกอบด้วย แนวคำถามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi – structured Interview) รวมถึงเครื่องมือสำหรับการบันทึกข้อมูลภาคสนาม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยาย และอธิบายในเชิงพรรณนาความ (Descriptive) เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์การศึกษา ทั้งนี้หากพบว่า มีข้อค้นพบเพิ่มเติมและเป็น

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอไว้ในส่วนของการอภิปรายผลการวิจัยต่อไป สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นจะได้พิจารณาตามประเด็นที่ศึกษา ดังนี้

1. การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ในภาพรวมทั่วประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติสามารถมอบคืนโฉนดที่ดินทั่วประเทศจำนวน 12 ครั้งในหลายจังหวัด โฉนดเฉลี่ยได้ 25,052 ราย คืนโฉนดจำนวน 21,312 ฉบับ รวมเนื้อที่ 59,345 ไร่ 2 งาน 40.42 ตารางวา รวมราคาซื้อขายที่ดินประมาณ 30,622 ล้านบาท

กระบวนการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน มีดังนี้

1) ขั้นตอนการรับแจ้งความร้องทุกข์

2) กระบวนการสืบสวนหาข้อมูลในการทำรายงานสืบสวน ควรให้ปรากฏพยานหลักฐาน ดังนี้

2.1) พยานบุคคล ได้แก่ - ลูกหนี้ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากกลุ่มนายทุน เพื่อทราบถึงวิธีการดำเนินการของกลุ่มนายทุน - พยานที่รู้เห็นเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินของลูกหนี้ - ประชาชนทั่วไปที่ทราบว่ากลุ่มนายทุนได้ดำเนินการปล่อยเงินกู้ โดยที่มาของผู้เสียหายหรือพยาน ให้ประสานกับอัยการคุ้มครองสิทธิฯ, ศูนย์ดำรงธรรม, ยุติธรรมจังหวัด, สำนักงานที่ดิน รวมถึงศาล เพื่อให้ได้รายชื่อของผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากนายทุนที่ฟ้องร้องบังคับคดีกับชาวบ้าน ซึ่งจะได้มาสอบสวนปากคำเพื่อเป็นพยาน หรือผู้เสียหายในคดีต่อไป

2.2) พยานเอกสาร ในเบื้องต้นเมื่อมีการสอบสวนปากคำลูกหนี้ที่ได้รับความเสียหายจะพบพยานเอกสาร - สำเนาโฉนดที่ดินโฉนดเงินกู้, ขยายฝาก, ขั้วโล่หรือละเมิด, หมายบังคับคดี - นามบัตร แผ่นพับป้ายประชาสัมพันธ์หน้าร้าน - โฉนดที่ดินและเอกสารส่วนตัวของลูกหนี้ - เอกสารสัญญากู้เงินเปล่าที่ลูกหนี้ลงลายมือชื่อเอาไว้ หรือมีการลงตัวเลขที่สูงกว่าความเป็นจริง - บัญชีลูกหนี้และยอดที่ต้องชำระ/ค้างชำระ ฯลฯ

2.3) พยานวัตถุ ส่วนมากจะพบหลังจากมีการเข้าค้นเป้าหมาย เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ กล้องถ่ายภาพ ทรัพย์สินต่าง ๆ ของนายทุน ซึ่งจะต้องมีการส่งตรวจพิสูจน์ โดยประสานกับหน่วยงานที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น ปอท., ปอศ., ปปง. เพื่อทราบว่ามีข้อมูลใดที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยเงินกู้ของนายทุนหรือไม่ เช่น ข้อมูลรายชื่อลูกค้า จำนวนเงินกู้ หรือข้อมูลการติดต่อระหว่างนายทุนกับลูกค้า เป็นต้น

3) การสืบสวนทรัพย์สินของกลุ่มนายทุน เพื่อยึดหรืออายัด

3.1) สืบสวนทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้นเคหะสถาน เช่น เงินสด รถยนต์ ทองคำ ทองรูปพรรณ ทรัพย์สินอื่น ๆ

3.2) ตรวจสอบข้อมูลการจดทะเบียนบริษัทฯ ของกลุ่มนายทุนว่าได้มีการดำเนินธุรกิจอย่างอื่นเพิ่มเติมหรือไม่

3.3) ตรวจสอบข้อมูลทางการเงินจากธนาคาร เส้นทางทางการเงิน

3.4) ตรวจสอบข้อมูลการครอบครองรถยนต์ ที่ดิน หุ่น อสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ

หากการทำความผิดของกลุ่มนายทุนเข้าความผิดมูลฐานของการฟอกเงิน ให้ส่งเรื่องยึดหรืออายัดทรัพย์สินเหล่านั้นไว้เพื่อตรวจสอบแหล่งที่มาของทรัพย์สินตามกระบวนการต่อไป

4) จัดทำโครงข่ายความเชื่อมโยงของบุคคลในครอบครัวผู้ต้องหา เพื่อทราบถึงสถานที่ทำงาน บ้านพักอาศัย สำหรับใช้ในการเข้าทำการตรวจค้น รวมถึงจัดทำความเชื่อมโยงในการใช้โทรศัพท์ในระบบ 12 (ไอทู) โดยใช้เทคนิคการสืบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานให้พนักงานสอบสวนรวบรวมเข้าสู่สำนวนการสอบสวน การสืบทรัพย์สินของกลุ่มนายทุน

5) การสืบสวนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ ถึงพฤติการณ์ของผู้ต้องหาในอดีตที่ผ่านมา ว่ามีการดำเนินการร้องทุกข์ดำเนินคดีกับกลุ่มผู้ต้องหาหรือไม่ และได้เคยมีการเข้าตรวจค้น หรือยึดเอกสาร วัตถุพยาน เพื่อเป็นข้อมูลในทางคดีหรือไม่

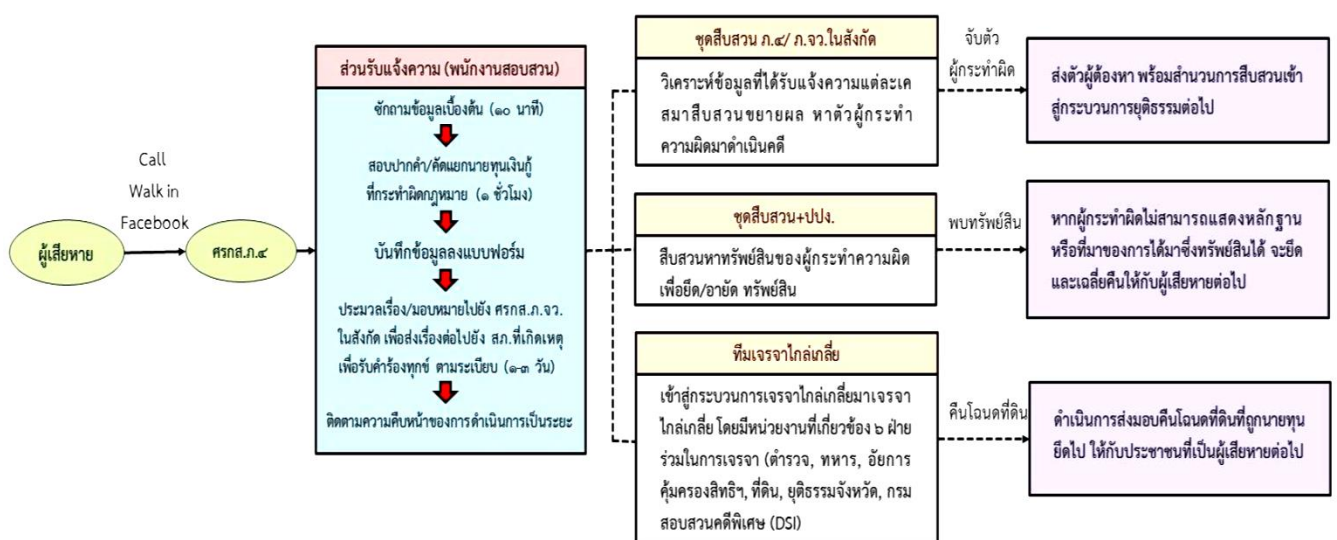
6) ขั้นตอนการเจรจาไกล่เกลี่ย

6.1) ให้คู่กรณีจัดทำบันทึกคำยินยอมให้เจ้าพนักงานตำรวจเป็นคนกลางในการตกลงเจรจาไกล่เกลี่ยชำระหนี้และระงับข้อพิพาท

6.2) เสร็จจ้อมูลหนี้ที่มีอยู่จริง คือให้คู่กรณีตกลงกันเกี่ยวกับเรื่องยอดเงินที่กู้ยืมกันจริงและยอดที่ผู้กู้ชำระแก่ผู้ให้กู้ตามความเป็นจริง ต่อหน้าเจ้าพนักงานตำรวจผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย เมื่อได้ยอดเงินคงเหลือสุทธิเท่าใด ให้ผู้กู้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ไว้ในอัตราดอกเบี้ยตามที่กฎหมายกำหนด (ร้อยละ 15 ต่อปี)

6.3) เมื่อการเจรจาในเรื่องสัญญาจำนอง หรือขายฝากที่จัดทำขึ้นเพื่อค้ำประกันเงินกู้ที่สูงเกินกว่าการกู้ยืมเงินกันจริงได้แล้ว ให้ยกเลิกสัญญาการจำนอง หรือขายฝาก และเจรจาว่าในการไถ่ถอนผู้ใดจะเป็นผู้จ่ายค่าใช้จ่ายในการไถ่ถอน และให้เจ้าหน้าที่ทำสลักหลังในหนังสือสัญญาจำนอง หรือการขายฝากฉบับจริง หรือฉบับที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินรับรองสำเนา แล้วไปที่สำนักงานที่ดินจังหวัดเพื่อเปลี่ยนชื่อหลังโฉนดกลับมาเป็นของลูกหนี้

6.4) จัดให้มีการส่งมอบโฉนดที่ดินคืนแก่ลูกหนี้ ต่อหน้าคณะกรรมการเพื่อเป็นสักขีพยานในการเจรจาและส่งมอบโฉนด และลงลายมือชื่อต่อหน้าคณะกรรมการ

ภาพที่ 1 แสดงถึงขั้นตอนการดำเนินการของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวยังไม่ส่งผลให้ประชาชนตระหนักถึงความร้ายแรงของการก่อหนี้นอกระบบได้ เนื่องจากหลังจากการเข้ามาดำเนินการของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ดำรวจภูธรภาค 4 แล้วทำให้ลูกหนี้มีการปรับโครงสร้างดอกเบี้ยกับเจ้าหนี้ โดยคิดดอกเบี้ยในอัตราที่กฎหมายกำหนด ทำให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ถูกกว่าเมื่อก่อน และหนี้สินหมดเร็วขึ้น แต่ลูกหนี้บางรายเมื่อได้รับการเข้ามาเจรจาไกล่เกลี่ยแล้ว ไม่มีเงินส่งเจ้าหนี้ บางรายเมื่อได้รับการคืนโฉนดแล้ว นำโฉนดกลับไปค้าประกันกู้ยืมเงินอีก บางรายถึงขั้นนำเงินไปเล่นการพนัน เป็นต้น จึงทำให้การแก้ปัญหาในบางรายไม่สำเร็จและไม่ยั่งยืน

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายท่านได้ให้ความเห็นว่าการให้การสนับสนุนของหน่วยงานราชการบางหน่วยก็สำคัญต่อการดำเนินการ อาทิ สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด เนื่องจาก คำสั่งคณะกรรมการกำกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชน ที่ 2/2558 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยประนอมหนี้้นอกระบบประจำจังหวัด โดยมีอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด เป็นประธานอนุกรรมการ มีอำนาจหน้าที่สำคัญ คือ 1) กำหนดกรอบแนวทางการเจรจาไกล่เกลี่ยประนอมหนี้ และ 2) ให้ความช่วยเหลือประชาชนเกี่ยวกับปัญหานี้นอกระบบโดยเป็นตัวกลางในการเจรจา ไกล่เกลี่ยประนอมหนี้ระหว่างเจ้าหนี้้นอกระบบและลูกหนี้ให้เกิดความเป็นธรรมกับทั้ง 2 ฝ่าย เป็นต้น

2. สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน แนวทางการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาของกรณีศึกษา
ในการปฏิบัติงานของ “ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ตำรวจภูธรภาค 4” ซึ่งประกอบด้วยส่วนปฏิบัติงานหลายส่วนนั้น พบว่ามีปัญหา หรืออุปสรรคซึ่งเกิดขึ้น ดังนี้

1) ด้านการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และการทำรายงานการสืบสวน

1.1) ในการกู้ยืมเงินนายทุนจะไม่ทำสัญญากู้ยืมเงินและมอบคูปองไว้ให้ตัวลูกหนี้ ทำให้ไม่ทราบมูลหนี้ที่แท้จริง ว่ามีการกู้ยืมเงินกันไปจำนวนเท่าใด

1.2) กรณีคดีขาดอายุความฟ้อง

1.3) การแสวงหาพยานบุคคล เนื่องจากกลุ่มนายทุนเป็นผู้มีอิทธิพลและเคยมีการข่มขู่ลูกหนี้โดยวิธีทางกฎหมาย หรือแม้แต่การใช้กำลังคนเข้าไปข่มขู่ทำให้ลูกหนี้เกิดความเกรงว่าจะได้รับอันตราย ลูกหนี้บางรายไม่กล้ามาเป็นพยาน

1.4) การขาดความร่วมมือการประสานงานระหว่างฝ่ายสืบสวนและฝ่ายสอบสวน กล่าวคือ ข้อมูลจากการสืบสวนแสวงหาพยานหลักฐานไม่เชื่อมโยงกับการรวบรวมพยานหลักฐานในการสอบสวน

2) ด้านแนวทางการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทางคดี

2.1) การติดต่อประสานงาน ในบางกรณี เช่น ในการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดปฏิบัติการ ได้มีการทำหนังสือสอบถามไปยังหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อสอบถามหรือคัดสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานในคดี แต่ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร บางครั้งหัวหน้าส่วนราชการดังกล่าวนั้น มีความรู้จักหรือสนิทสนมกับนายทุนเงินกู้นอกระบบ ส่งผลให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดปฏิบัติการของศูนย์ฯ เป็นไปด้วยความยากลำบากและไม่สามารถหาพยานหลักฐานมายืนยันการกระทำความผิดของนายทุนเงินกู้นอกระบบได้มากพอ

2.2) ความไม่เข้าใจในองค์ประกอบความผิดที่กล่าวหา ตามด้วยบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการตรวจค้น ตรวจยึดอายัดพยานหลักฐาน หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำผิด เพื่อให้ได้หลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงพยานหลักฐาน (พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ) ที่จะนำมาใช้ยืนยันหรือพิสูจน์ว่าผู้ต้องหากระทำความผิดตามข้อกล่าวหาได้

2.3) การตรวจค้น ยึดอายัดของกลางทรัพย์สินที่ต้องยึดเพื่อตรวจสอบ ยึดอายัดไม่เป็นระบบ ทำให้เกิดความสับสนในการใช้พยานหลักฐานที่ตรวจค้นได้ในการใช้ยืนยันพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา

2.4 ความมุ่งมั่นในการแสวงหาพยานหลักฐานตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อประชาชนและประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากผู้ปฏิบัติบางส่วนยังมองว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ และลูกหนี้เป็นเรื่องทางแพ่ง บางรายมีการฟ้องร้องในศาล ฟ้องร้องบังคับคดีแล้วทำให้ขาดความมุ่งมั่นที่จะหาพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ว่า สัญญาที่เจ้าหน้าที่นำเอาไปฟ้องร้องลูกหนี้ เป็นสัญญาที่ไม่เป็นธรรมหรือเป็นสัญญาฉ้อฉล เนื่องจากบางกรณีเป็นการนำเอาพยานบุคคล พยานแวดล้อม ไปต่อสู้อย่างหนักกับพยานเอกสาร

3) ด้านกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย และการคืนโฉนดที่ดิน

3.1) ผู้เจรจาไกล่เกลี่ยบางคนทำตัวไม่เป็นกลาง

3.2) บางกรณี การเจรจาตกลงเรื่องยอดหนี้ระหว่างเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ไม่ลงตัว เช่น การจ่ายค่านายหน้า ค่าธรรมเนียมการไถ่ถอน จะมีประเด็นถกเถียงว่าใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ เป็นต้น

3.3) ให้ผู้ไกล่เกลี่ยใช้ดุลพินิจในการเจรจา กรณีสัญญาที่หลุดการขายฝากไปแล้ว ซึ่งมีค่าธรรมเนียมในการไถ่ถอนสูงมาก (เกือบเท่าราคาซื้อคืนที่ดิน)

3.4) บางกรณี ลูกหนี้ที่นำโฉนดมาทำสัญญาขายฝากหรือจำนองไว้กับเจ้าหน้าที่ หรือให้เจ้าหน้าที่ยึดถือไว้เพื่อเป็นการค้ำประกันหนี้เงินกู้ แล้วไปแจ้งความโฉนดที่ดินหาย และนำที่ดินดังกล่าวไปขาย โดยเจ้าหน้าที่ไม่รู้ถึงกลฉ้อฉลดังกล่าว

3. การแก้ปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ตำรวจภูธรภาค 4 ประกอบไปด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และการทำรายงานการสืบสวน

1.1) ในการกู้ยืมเงินนายทุนจะไม่ทำสัญญากู้ยืมเงินและมอบค้ำประกันไว้ให้ตัวลูกหนี้ แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ เรียกตัวเจ้าหน้าที่และลูกหนี้เข้ามาพบพร้อมกันแล้วซักถามทั้งเจ้าหน้าที่และ

ลูกหนี้ถึงมูลหนี้ที่แท้จริงของทั้งสองฝ่ายว่าเป็นเท่าใด เมื่อทั้งสองฝ่ายยืนยันถึงมูลหนี้ที่ถูกต้องตรงกันแล้วก็จะสามารถทราบถึงมูลหนี้ที่แท้จริงได้

1.2) กรณีคดีขาดอายุความฟ้อง แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ให้สอบปากคำพยานในคดีดังกล่าว ไว้ประกอบพหุพยานในการกระทำความผิดของผู้ต้องหา เพื่อเป็นการยืนยันการกระทำความผิด และให้ทราบว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดดังกล่าวมาเป็นเวลานานจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

1.3) การแสวงหาพยานบุคคล เนื่องจากกลุ่มนายทุนเป็นผู้มีอิทธิพลและเคยมีการข่มขู่ตัวลูกหนี้ แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ให้ความเชื่อมั่นแก่ลูกหนี้ที่ถูกข่มขู่ รวมทั้งให้คำปรึกษาในข้อกฎหมายที่ถูกต้อง ถ้าลูกหนี้เกรงว่าจะได้รับอันตราย แนะนำให้ลูกหนี้แจ้งโดยตรงกับทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อที่จะได้ดำเนินการส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่เข้าไปดูแลความปลอดภัยเป็นพิเศษ

1.4) ในการตรวจค้นและยึดพยานเอกสารและพยานวัตถุต่าง ๆ แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ควรกระทำด้วยความระมัดระวัง และต้องกระทำต่อหน้าผู้ต้องหา รวมถึงให้มีพยานในการตรวจค้นและยึดเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทางคดีด้วย และให้ถือปฏิบัติตามแนวทางการตรวจค้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1.5) ขาดความร่วมมือการประสานงานระหว่างฝ่ายสืบสวนและฝ่ายสอบสวน แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ควรจัดให้มีการทำงานบูรณาการร่วมกันอยู่ตลอดและจัดให้มีการประชุมของทั้งสองฝ่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะให้ทั้งสองฝ่ายสรุปข้อมูลการดำเนินการในแต่ละช่วงเวลาและเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

2) ด้านแนวทางการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทางคดี

2.1) การติดต่อประสานงาน สามารถแก้ไขได้โดยให้มีโครงการต่างที่ช่วยในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างส่วนราชการมากขึ้น

2.2) ความไม่เข้าใจในองค์ประกอบความผิดที่กล่าวหา ตามตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากผู้ที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ เช่น ยุติธรรมจังหวัดฯ ผู้พิพากษา อัยการจังหวัดฯ อัยการคุ้มครองสิทธิฯ ศูนย์ดำรงธรรมฯ เป็นต้น

2.3) การตรวจค้น ยึด อาศัย ของกลางทรัพย์สินที่ต้องยึดเพื่อตรวจสอบ ยึดอาัยไม่เป็นระบบ แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ต้องตรวจสอบข้อมูลการครอบครองทรัพย์สินของผู้ต้องหา ทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ และให้ผู้ต้องหายืนยันว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นของตนจริงหรือไม่

2.4 ความมุ่งมั่นในการแสวงหาพยานหลักฐานตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ต้องมุ่งมั่นตั้งใจที่จะหาพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดของเจ้าหนี้ แต่ทั้งนี้ ต้องมิใช่เป็นการหาพยานหลักฐานมาเพื่อปรักปรำกลั่นแกล้งฝ่ายเจ้าหนี้ด้วย

3) ด้านกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย และการคืนโฉนดที่ดิน

3.1) ความเป็นกลาง ผู้เจรจาไกล่เกลี่ยบางคนทำตัวไม่เป็นกลาง แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ผู้เจรจาไกล่เกลี่ยจะต้องทำตัวเป็นกลางให้มากที่สุด ไม่ควรแสดงอาการเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจะทำให้การเจรจาไกล่เกลี่ยล้มเหลวได้

3.2) การเจรจาตกลงเรื่องยอดหนี้ที่ไม่ลงตัว แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ผู้เจรจาไกล่เกลี่ยควรให้ข้อเสนอแนะว่าควรตัดประเด็นดังกล่าวออก และให้มีการเจรจากันถึงมูลหนี้ที่มีอยู่จริงของเจ้าหนี้และลูกหนี้

3.3) การให้คำแนะนำกระบวนการและแนวทางปฏิบัติ แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ผู้เจรจาไกล่เกลี่ยควรให้ข้อเสนอแนะว่า ควรให้ลงวันที่ที่สามารถตกลงกันได้และสลักหลังในสัญญาขายฝากโดยลงวันที่เป็นวันก่อนหน้าทำสัญญาขายฝาก (ต้องสมัครใจทั้งสองฝ่าย) เพื่อลดภาระในการจ่ายค่าธรรมเนียม

3.4) การฉ้อฉลของลูกหนี้ แล้วนำที่ดินดังกล่าวไปขาย แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ควรให้เจ้าหนี้แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายกับลูกหนี้รายดังกล่าว เพื่อเป็นการให้ความยุติธรรมและเป็นธรรมกับฝ่ายเจ้าหนี้ด้วย

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ตำรวจภูธรภาค 4 และเพื่อทราบปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหามิฉะนั้นกระบวนการจัดการหนี้ของระบบของศูนย์ปฏิบัติการฯ ทำให้ทราบถึงกระบวนการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการฯ ทราบปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหามิฉะนั้นกระบวนการจัดการหนี้ของระบบของศูนย์ปฏิบัติการฯ ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้มีประโยชน์เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพดำเนินการ ตัวอย่างปัญหาและแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหามิฉะนั้นในการดำเนินการศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ตำรวจภูธรภาค 4 และเป็นแนวทางในการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชนในภาคอื่น

อภิปรายผลการวิจัย

กระบวนการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชนประกอบไปด้วย ขั้นตอนการรับแจ้งความร้องทุกข์ ขั้นตอนกระบวนการสืบสวนหาข้อมูลในการทำรายงานสืบสวน ขั้นตอนการสืบสวนทรัพย์สินของกลุ่มนายทุน เพื่อยึดหรืออายัด ขั้นตอนจัดทำโครงข่ายความเชื่อมโยงของบุคคลในครอบครัวผู้ต้องหา ขั้นตอนการสืบสวนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ถึงพฤติการณ์ของผู้ต้องหาในอดีตที่ผ่านมาว่ามีการดำเนินการร้องทุกข์ดำเนินคดีกับกลุ่มผู้ต้องหาหรือไม่ และได้เคยมีการเข้าตรวจค้นหรือยึดเอกสาร วัตถุพยาน เพื่อเป็นข้อมูลในทางคดีหรือไม่ และขั้นตอนขั้นตอนการเจรจาไกล่เกลี่ย อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงาน และแนวทางการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหามิฉะนั้นในการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ตำรวจภูธรภาค 4 ประกอบไปด้วย 3 ด้าน

คือ 1) ด้านการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และการทำรายงานการสืบสวน 2) ด้านแนวทางการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทางคดี 3) ด้านกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยและการคืนโฉนดที่ดิน ซึ่งแตกต่างกับ ChamnianPhon (2014) ที่กล่าวถึงปัญหาของหนี้นอกระบบว่า ปัญหาหนี้นอกระบบประกอบไปด้วย 1) ปัญหาที่ดินทำกิน 2) ปัญหาคนเร่ร่อน 3) ปัญหาผู้ประกอบการอาชีพผิดกฎหมาย 4) ปัญหาการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน/นักศึกษาให้มีรายได้จากอาชีพที่เหมาะสม 5) ปัญหาการถูกละเลย 6) ปัญหาหนี้สินภาคประชาชน 7) ปัญหาที่อยู่อาศัย และ 8) ปัญหาอื่น ๆ ตลอดจน Anantasomboon (n.d.) ที่ได้กล่าวว่า หนี้นอกระบบเป็นปัญหาในเชิงโครงสร้างเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน

ทั้งนี้ Fiscal Policy Office (n.d.) ที่ได้รวบรวมวิธีการที่รัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ ดังนี้ 1) ดำเนินการอย่างจริงจังกับเจ้าหนี้นอกระบบที่ผิดกฎหมาย โดยมี “พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560” ซึ่งเพิ่มโทษกับเจ้าหนี้นอกระบบ และเปิดช่องทางให้เจ้าหนี้นอกระบบสามารถจดทะเบียนเป็นผู้ให้สินเชื่อในระบบได้ 2) ไกล่เกลี่ยประนอมหนี้ เปิดโอกาสให้ลูกหนี้สามารถร้องทุกข์และขอคำปรึกษาปัญหาหนี้นอกระบบได้ที่ “จุดให้คำปรึกษาปัญหาหนี้นอกระบบ” ณ สาขานาการออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ซึ่งจะประสาน “คณะอนุกรรมการไกล่เกลี่ยประนอมหนี้นอกระบบในทุกจังหวัด” ช่วยเจรจาระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ 3) ให้สินเชื่อในระบบ เมื่อไกล่เกลี่ยจนลูกหนี้เป็นธรรมแล้ว ลูกหนี้สามารถขอสินเชื่อในระบบได้ ทั้งสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ หรือสินเชื่อจากธนาคารออมสิน หรือ ธ.ก.ส. หรือสินเชื่อในระบบอื่น ๆ 4) พัฒนาศักยภาพลูกหนี้ สำหรับลูกหนี้ที่ยังมีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำเกินไป “คณะอนุกรรมการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพการหารายได้ของลูกหนี้นอกระบบในทุกจังหวัด” จะช่วยฟื้นฟูอาชีพปลูกฝังความรู้และวินัยทางการเงิน ฝึกอบรมอาชีพ หรือพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน และ 5) สร้างภูมิคุ้มกัน ภาครัฐจะพัฒนาเครือข่ายองค์กรการเงินชุมชนให้ทำหน้าที่ทดแทนเจ้าหนี้นอกระบบหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันให้ความรู้ทางการเงินแก่ประชาชน รวมทั้งจัดทำ “ฐานข้อมูลหนี้นอกระบบ” เพื่อใช้กำหนดนโยบายที่เหมาะสมและตรงเป้าหมายในอนาคต

สรุป

กระบวนการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ประกอบไปด้วย ขั้นตอนการรับแจ้งความร้องทุกข์ ขั้นตอนกระบวนการการสืบสวนหาข้อมูลในการทำรายงานสืบสวน ขั้นตอนการสืบสวนทรัพย์สินของกลุ่มนายทุน เพื่อยึดหรืออายัด ขั้นตอนจัดทำโครงข่ายความเชื่อมโยงของบุคคลในครอบครัวผู้ต้องหา ขั้นตอนการสืบสวนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ถึงพฤติกรรมของผู้ต้องหาในอดีตที่ผ่านมาว่ามีการดำเนินการร้องทุกข์ดำเนินคดีกับกลุ่มผู้ต้องหาหรือไม่ และได้เคยมีการเข้าตรวจค้นหรือยึดเอกสาร วัตถุพยาน เพื่อเป็นข้อมูลในทางคดีหรือไม่ และขั้นตอนขั้นตอนการเจรจาไกล่เกลี่ย เป็นต้น

สภาพปัญหาที่และแนวทางการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน ดำรงฤทธิภาค 4 ประกอบไปด้วย

- 1) ด้านการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และการทำรายงานการสืบสวน

1.1) ในการกู้ยืมเงินนายทุนจะไม่ทำสัญญากู้ยืมเงินและมอบคูปับไว้ให้ตัวลูกหนี้ ทำให้ไม่ทราบมูลหนี้ที่แท้จริง สามารถแก้ไขปัญหาโดยการเรียกตัวเจ้าหนี้และลูกหนี้เข้ามาพบพร้อมกันแล้วซักถามทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ถึงมูลหนี้ที่แท้จริงของทั้งสองฝ่ายว่าเป็นเท่าใด

1.2) กรณีคดีขาดอายุความฟ้อง แก้ไขปัญหาโดย ให้สอบปากคำพยานในคดีดังกล่าว ไว้ประกอบพฤติการณ์ในการกระทำความผิดของผู้ต้องหา เพื่อเป็นการยืนยันการกระทำความผิด

1.3) การแสวงหาพยานบุคคล เนื่องจากลูกหนี้เกิดความเกรงว่าจะได้รับอันตราย ลูกหนี้บางรายไม่กล้ามาเป็นพยาน แก้ไขปัญหาโดยให้ความเชื่อมั่นแก่ลูกหนี้ที่ถูกข่มขู่ รวมทั้งให้คำปรึกษาในข้อกฎหมายที่ถูกต้อง และส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่เข้าไปดูแลความปลอดภัยเป็นพิเศษ

1.4) การตรวจค้นและยึดพยานเอกสารและพยานวัตถุต่าง ๆ แนวทางในการดำเนินการควรกระทำด้วยความระมัดระวัง และต้องกระทำต่อหน้าผู้ต้องหา รวมถึง ให้มีพยานในการตรวจค้นและยึดเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทางคดี

1.5) การขาดความร่วมมือการประสานงานระหว่างฝ่ายสืบสวนและฝ่ายสอบสวน แก้ไขปัญหาโดยจัดให้มีการทำงานบูรณาการร่วมกันอยู่ตลอดและจัดให้มีการประชุมของทั้งสองฝ่ายอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านแนวทางการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทางคดี

2.1) การติดต่อประสานงาน สามารถแก้ไขปัญหาโดยให้มีโครงการต่างที่ช่วยในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างส่วนราชการมากขึ้น

2.2) ความไม่เข้าใจในองค์ประกอบความผิดที่กล่าวหา ตามตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.3) การตรวจค้น ยึดอายัดไม่เป็นระบบ แนวทางการดำเนินงานโดยตรวจสอบข้อมูลการครอบครองทรัพย์สินของผู้ต้องหาทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ และให้ผู้ต้องหายืนยันว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นของตนจริงหรือไม่

2.4) ความมุ่งมั่นในการแสวงหาพยานหลักฐานตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ผู้ปฏิบัติต้องมุ่งมั่นตั้งใจที่จะหาพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดของเจ้าหนี้ แต่ทั้งนี้ ต้องมิใช่เป็นการหาพยานหลักฐานมาเพื่อปรักปรำกลั่นแกล้งฝ่ายเจ้าหนี้ด้วย

3) ด้านกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย

3.1) ผู้เจรจาไกล่เกลี่ยบางคนทำตัวไม่เป็นกลาง ทั้งนี้ ผู้เจรจาไกล่เกลี่ยจะต้องทำตัวเป็นกลางให้มากที่สุด ไม่ควรเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

3.2) การเจรจาตกลงเรื่องยอดหนี้ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ไม่ลงตัว ผู้เจรจาไกล่เกลี่ยควรให้ข้อแนะนำว่าควรตัดประเด็นอื่นออก และให้มีการเจรจากันถึงมูลหนี้ที่มีอยู่จริงของเจ้าหนี้และลูกหนี้

3.3) ให้ผู้ไกล่เกลี่ยใช้ดุลพินิจในการเจรจา

3.4) บางกรณี ลูกหนี้ที่นำโฉนดมาทำสัญญาขายฝากหรือจำนองไว้กับเจ้าหนี้ หรือให้เจ้าหนี้ยึดถือไว้เพื่อเป็นการค้ำประกันหนี้เงินกู้ แล้วไปแจ้งความโฉนดที่ดินหาย และนำที่ดินดังกล่าวไปขาย โดย

เจ้าหนี้ไม่รู้ถึงกลฉ้อฉลดังกล่าว แก้ไขปัญหาโดยควรให้เจ้าหนี้แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายกับลูกหนี้รายดังกล่าว

References

- Anantasomboon, K. (n.d.). *Protecting the rights and freedom of the people In case of inequality Problem of informal debt*. Training Report for Law Form for Democracy, Class 1, Constitution College Office of the Constitutional Court.
- Center for the Prevention and Suppression of Property Fraud by the People. (2018). *Guidelines for establishing and proceeding with the grievance center Borrowing money by unfair contract, Provincial Police Region 4*. Khon Kaen: Provincial Police Region 4.
- ChamnianPhon, S. (2014). *Informal debt and social justice*. Proceedings of Social Sciences Research and Social Justice. Social research institute, Chulalongkorn University.
- Fiscal Policy Office. [n.d.]. *Solution for informal debt integrated and sustainable*. Retrieved February 11, 2020, from <https://bit.ly/2HtSvhE>.
- GNews. (2020). *Report of progress in solving informal debt problems in November 2019*. Retrieved February 11, 2020, from <https://gnews.apps.go.th/news?news=52995>.
- Jindawat, K. (2017). *Problems and solutions of informal debt by the government*. Retrieved February 11, 2020, from https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parcy_train/ewt_dl_link.php?nid=36054.
- Monataraphadung, S. (2019). *Situation and Solution for informal debt*. Retrieved February 11, 2020, from https://www.senate.go.th/document/Ext21947/21947579_0002.PDF.
- Michart, M. (2013). *The complete research report on the Justice Policy Development Project for Solving the problem of informal debt*. Bangkok: Faculty of Political Science Chulalongkorn University.
- Phanchai, N. (2015). *Loan Shark : Nano – Finance*. Retrieved February 11, 2020, from <http://202.122.40.193/handle/lirt/426727>.
- Sanguanprasit, C. (2019). *Can the state solve the informal debt by providing a new 'loan' as a hope for Thais?*. Retrieved February 13, 2020, from <https://thestandard.co/informal-debt-solutions/>.